

Nyoth 1: Muöök de tēknolojidu apiath ku ye ciēn käke riöoc thīn.

Kuat wēnh ye kōc lui ee bēn kek kä ken eye tit. Kekē Kākā aaye thōndun cī thiaan kōu tit ku ye loi bē ciēn raan ye bī wēnhdu luōi ke kēcē puōl.

Athōr kōc lēk (Nyuōth) kēn anaŋ kāk ye gam tē ye yīn käke tiēt ajtwēlku (tēlēpundu) yic loi, tablet wälē kōmpiōtardu tiet thīn.

Muknhom! E yīn ŋic kedun looi rot apiath. Nyai dhōl ke pial abec ku akāth ke titē nyin ye yōk kēke bī yīn muk apieth.

Kä yenke ajtwēl riet piny ye cōl pāthwät ku pāthkot

Cak pāthwät ku pāthkot ril apei cīn raan lēu yen ku bī guo mækic. Tē loi yīn wēt ŋic yī tōk yen ye dhōl path ku bī yīn pāthwät looi, cīmēn, 'C@ tsareb3tterhand0gs!'. Lōc uruub cī liäp nē kam kāŋ kä 6 ku 8 (la iic uruub dīt), akuen ku kit. Duk rin kōc pandu/aniēndu thok luōi, nīn ke dhiēth ke yīn, rin lān rēer kek yīn baai, kuat kāk nhar kek ba kek ya looi wala kuat kä köök wēn ka nhar kek ku aa alēu bī kōc rēer kek yīn kek guo mæk iic.

Duk wēethku ku akaonku thiök piny nē pāthwät tōk. Tē yōk raandēt pāthwät dun kēn tōk, ka bī kedun tōu kek yīn ebēn ŋic.

Duk pāthwät ku pāthkotku rōm kek ran dēt ku ye kek lac waar kuat kamthok ebēn.

Kām cōl baireth, malware ku jōl aa kām kōk.

Kām cōl baireth, malware ku spyware aa kāk rōt dhel piny ke pēc wēnhkun ye yīn ke lui ku bīk wēlku ya kual wälē nyoth tē rēer yīn thīn.

Yīn alēu ba kēn kām nōk cōl antibaireth tōu wēnhduic ku bī baireth, malware ku jōl aa spyware ku bī kām ya nōk wēnhdu ic.

Kony kōc köök ku bī kām cōl baireth cī la app ku kuat kāk ye kōc ke lui agut-ye-mēn. Kē puoth alēu ba ya looi e wēt ku ba wēnhdu ya dhuōkpiny tē le yen kēn yam ca yōk.

Duk kē kēc detic alōŋ kāk cī tuōc yīn nē imel ic ŋaanyiic, cōk alōn cī māthdu wälē akut ŋic apei cīmēn beŋ yen ce tuōc yīn. Dānyē yic kāk cī tuōc yīn yen dhel ye kām cōl baireth ku malware la kōmpiōtardu ic thīn.

Blututh ku Wi-Fi

Thiök Blututh ku Wi-Fi tē cī yīn luui nē keek. Kākā aa kōc kōk puōl ku bīk wēnhdun ye yīn ŋic ic ke cī ŋic.

Kāk ē piny nyuoth

Thiök GPS ku kāk ē piny nyuoth tē cī yīn keek luui. Cōk alōn puoth yen ba kāk ē piny nyuoth luōi tē lui yīn nē Apps cīt yīk Google map, kāk ē piny nyuoth aalēu bīk yīn nyuoth tēn tō yīn thīn tēnē raan yī läät.

Apps

Nyaaie wälë coth app cii kek ben luöi wälë käk kuc lon ye yin ateu kek ajotweldu ic. App juéc aa yin thiéc wël/thön juéc të thiöön yin keek. Ye kan tak pieth yen kuat wël wïc ba kek rom kek koc kök. Ku ba rot tit, ye wël thii nyot kek ye gam absc/path ku ba app luöi.

Imel

Cak imel yam/jöt ce rienku luöi wälë kuat wët dët yenke yi njic. Luöi imel kën tënë käk wïc ba kek thian bi kek ci njic, ku ala iic të bi yin rëer thin ke yi puol.

Ye nany/thiök...në kuat dhamen thok ebën

Ye imeldu, compiotar ku wëthkun thiök piny dhamen thok ebën të ci yin thökë loi kek. Dhëlkënë, acin raandët alëu bi akaondu luöi wälë wëlkun ci wïc bi kek njic.

Ye nyin tiit në wëthkun ye yin ke luui apieth

Duk ajotwël ku tabletku puöl epath ke ci luui ku ye päthkot lac luöi ku bi yin kek ya thiök piny.

Luöi käk wëëth tit tïu ajotweldu ic, tablet wälë compiotar.

Dany käk wëëth tit tïu wënhdu ic. Ye kek cath emën ku emën kuat të ci të ye wënhdu luui ku të ye app rot cök piny thin.

Yöp kuony

Muknhom! Lëët yennë koc läät wëëth iic aci PATH ku acie awäcdu. Kuony atïu. Të nön yin riöoc, ka yi col bolith ku kuat käk awën koc lac kony të col yin Pinyin path Arak diäk (000) nyinic/emantöjë.

Ku naa ci jam në thonë dijlith

Col Pinyin Arak diäk (000) ajotweldun baai ku thiéc 'Bolith', 'Koc mac yor' wälë 'Thurumbil koc tuany jot'. Rëerë në jït köu ku yin abi jam kek raan koc waar thook.

Ku naa ce kë wïc kuony nyinic, col wälë nem maktäm bolith thiäk kek yin.

Tën kë wïc kuony dit, col **1800RESPECT** ajotwël path wälë wëëth të loc yen rot lëu:

1800 737 732

1800respect.org.au

1800RESPECT e kuony gam në thää - 24, kuony läu ku aguer puoth cin raan dët alëu be njic, jiem nhom ku kuony tën kuat lëët, la iic lëët machok ku käk guëc loi thook. Kek aa lëu bik yi nuet aye kek kuat kä kök lui të rëer yin thin. Lor 1800respect.org.au/languages/ ku ba wël juéc njic thin, wëët ku bidïyo ci kek looi në thok/thuok kök.